

בית המשפט המחוזי בירושלים

21 יול 2013
44022-01-13

החלטה בתיק רת"ק 44022-01-13

השופט גילה כנפי-שטייניץ

התובע סיטיפס בע"מ
ע"י עו"ד עוה"ד הרצוג פוקס נאמן ושות'

- נגד -

הנתבע יאיר וכטל
ע"י עו"ד אסף מירוז

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית משפט לתביעות קטנות בירושלים (כב' השופט פ' שטרק) מיום 25.12.12, בו נתקבלה תביעת המשיב לפיצויו בגין נזקים שנגרמו לו, לטענתו, בשל התנהלותם של פקחי המבקשת (ת"ק 17479-05-12).

כתבי הטענות

2. המשיב הוא סטודנט אשר רכש כרטיס "חופשי שנתי", המקנה, בין היתר, זכות נסיעה ברכבת הקלה בירושלים למשך שנה. המשיב הגיש תביעה נגד המבקשת בגין נזקים שנגרמו לו, לטענתו, בגין התנהלותם של פקחי המבקשת בשתי נסיעות ברכבת בהן קיבל מן הפקחים דרישות לתשלום מוגדל (להלן- דו"חות): **במקרה הראשון**, ביום 29.1.12, בעת שעלה המשיב על הרכבת הקלה, ובשל הצפיפות הרבה ברכבת, לא הצליח המשיב לגשת למתקן "התיקוף" שברכבת. בטרם הספיק לתקף את כרטיסו, פנה אליו פקח ורשם לו דו"ח, בו חויב המשיב בתשלום סכום הנסיעה בתוספת קנס מוגדל בסך 180 ש"ח. לטענת המשיב, נהג הפקח ב"ברוטאליות ונוקשות" ולא הקשיב לטענתיו של התובע כי יש בידו

כרטיס חופשי שנתי. במקרה השני, ביום 19.3.12 העביר המשיב את כרטיסו במתקן התיקוף, אולם עקב תקלה במכשיר התיקוף, התיקוף "לא נקלט", ונרשם לו דו"ח נוסף. נטען כי "הפקחים הפגינו שוב אלימות ואטימות ברוטאלית", ומששאלם מדוע, נענה כי הונחו להפגין "אפס סובלנות ואפס שיקול דעת". על יסוד אירועים אלה טען המשיב כי הושפל ובזזה בפומבי וכי התנהגותם של עובדי המבקשת עולה כדי לשון הרע. עוד טען כי בשל התקלות הידועות בהפעלת אמצעי הכרטוס והתיקוף, התרשלה המבקשת באי מתן הנחיות לפקחים מטעמה לפיהן עליהם להימנע ממתן דו"ח במקרים בהם התעורר ספק באשר לאי תשלום עבור הנסיעה, וכי המבקשת הפרה חוזה להסעת המשיב ברכבת. המשיב העריך את הנזק שנגרם לו "בשל הפגיעה בשמו, ביזויו והשפלתו כאמור, ובגין עוגמת הנפש, הסבל והטרדה היתרה שנגרמה לו" בסכום של 3,000 ש"ח.

3. המבקשת טענה בכתב הגנתה כי במתן הדו"חות למשיב פעלה בהתאם לסמכותה החוקית לפי פקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], תשל"ב-1972 ותקנותיה. המבקשת טענה כי בידה סמכות להטיל חיוב מוגדל על נוסע העולה לרכבת מבלי שרכש כרטיס נסיעה, או כאשר רכש כרטיס נסיעה אולם לא העביר את כרטיסו במתקן המיועד לכך ("תיקוף" הכרטיס). המבקשת ציינה כי בהתאם להסכמים בינה לבין המדינה ובין מפעילי תחבורה ציבורית אחרים, זכות המבקשת לתשלום בגין הנסיעה מותנה בתיקוף הכרטיס ברכבת, וכי אי תיקוף הכרטיס מונע ממנה קבלת התשלום בגין הנסיעה. באשר לאירועים שנטענו בכתב התביעה טענה המבקשת, כי המשיב לא ציין את שמם של הפקחים, ולפיכך אין בידה לבדוק את טענותיו לענין השתלשלות האירועים. יחד עם זאת הוסיפה וטענה, כי בכל קרון רכבת מצויים עשרה מכשירי תיקוף, הנבדקים לפני יציאת הרכבת מתחנת המוצא, וככל שפחות משמונה מהם אינם פועלים, לא מתאפשרת הפעלה מסחרית של הרכבת. לפיכך, לא היתה קיימת כל מניעה לתקוף את כרטיסו של המשיב בתוך הרכבת, ומכל מקום, באין מחלוקת כי המשיב לא ביצע תיקוף לכרטיסו, קמה למבקשת הסמכות החוקית להטיל עליו חיוב מוגדל. המבקשת הוסיפה והכחישה כי הנחתה את עובדיה ופקחיה לנקוט יד קשה, וכפרה בטענה כי דרישה לתשלום חיוב מוגדל על פי חוק מהווה לשון הרע. לבסוף טענה המבקשת כי המשיב פעל ופנה אליה לביטול הדו"חות, ואף שפניתיו הגיעו ללא המסמכים הנלווים הנדרשים, נהגה עמו המבקשת לפנים משורת הדין, וביטלה את הדו"חות עוד בטרם הגשת התביעה.

הדיון ופסק הדין

4. בדיון שהתקיים בבית משפט קמא ביום 20.12.12 (לאחר שדיון קודם נדחה בשל אי התייצבות המשיב), דרש המשיב פיצוי "סמלי" של 3,000 ש"ח בגין "שעות שאיבדתי ועוגמת נפש". המשיב חזר על טענותיו לסיבת אי תיקוף הכרטיס, וציין כי "ניסיתי להסביר את עצמי ולהראות שיש לי חופשי שנתי ושום דבר לא עזר. כתבתי כמה מכתבים ולא קיבלתי תשובה על אף אחד מהם". משטענה נציגת המבקשת כי שני הדו"חות בוטלו בטרם הגשת התביעה, ציין המבקש כי "בכל זאת החלטתי להגיש את התביעה". בהמשך טען כי אף שהחוק מאפשר לפקח לתת קנס, "עצם האמירה שאין לפקח שיקול דעת, אם הוא לא יכול לחשוב אם לתת או לא לתת קנס... זה עניין בעייתי".

5. בית משפט קמא קיבל חלקית את תביעתו של המשיב, וחייב את המבקשת לשלם למשיב פיצוי בסך 360 ש"ח בגין כל אירוע, ובסה"כ 720 ש"ח. באין ראייה סותרת מטעם המבקשת ביחס לאירועים שתוארו ע"י המשיב, קבע בית המשפט כי "העובדות אינן שנויות במחלוקת". בית משפט קבע כי מתן דו"ח על ידי פקחי הרכבת מבלי לבחון את הנסיבות בכל מקרה לגופו, ומבלי שנקבע כל נוהל לערעור על מתן הדו"ח והחיוב הקבוע בו, מהווה הפרה של זכות האזרח להליך ראוי. לפיכך, כך קבע, יש לפרש את הפקודה והתקנות לאורו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולקבוע כי על הפקח להפעיל שיקול דעת. עוד קבע כי "ברור כי אין להליך ראוי" אם הפקח הרושם את הדו"ח ועושה כן ללא שיקול דעת לבחון את

העובדות על מנת לוודא שנעשה מעשה 'השתמטות' ברמה של כוונה המוגדרת לפי ס' 22 לחוק העונשין... (העוסק באחריות קפידה). בית המשפט הוסיף וקבע כי בענייננו, הציג המשיב בפני הפקחים את כרטיס החופשי שנתי שהיה ברשותו, כך שפקחי הרכבת יכולים היו להיווכח כי לא מדובר ב"השתמטות" מתשלום בגין הנסיעה, שכן הנסיעה שולמה כבר מבעוד מועד באופן גלובלי. בית המשפט ציין כי המבקשת אמנם ביטלה את הדו"חות שנרשמו למשיב עוד בטרם הגשת התביעה, אולם "לא נשלחה כל התנצלות לתובע בשל התנהגותה השרירותית", וכי למשיב נגרמה עגמת נפש המצדיקה את פיצויו. לפיכך, חייב בית משפט קמא את המבקשת לשלם למשיב, בגין עוגמת הנפש שנגרמה לו, סך של 720 ש"ח בגין שני האירועים.

טענות הצדדים

6. המבקשת משיגה על פסק הדין וטוענת כי נפלו בו טעויות בולטות: **ראשית**, נטען לגבי המסכת העובדתית כי פסק הדין ניתן אך ורק על בסיס גרסתו של המשיב, ובהתעלם מטיעוני המבקשת אשר הוכיחו כי ההסברים שהציג המשיב בניסיון לתרץ את הפרת חובת התיקוף אינם מתיישבים עם המציאות. **שנית**, פסק דינו של בית משפט קמא מבוסס על הנחת יסוד שגויה, כאילו החובה לשלם חיוב מוגדל חלה רק על מי שלא רכש כרטיס נסיעה, בעוד שחובה זו חלה גם על מי שרכש כרטיס נסיעה ולא העביר את הכרטיס במכשיר התיקוף. התכלית החקיקתית העומדת ביסודה של חובת התיקוף, כך נטען, מעלה כי חובת התיקוף היא חובה נפרדת וקטגורית: כרטיסי הנסיעה בירושלים הם כרטיסים משולבים, המקנים זכות נסיעה גם ברכבת הקלה וגם בקווי אוטובוס. ההתחשבות בין מפעילות התחבורה הציבורית לבין משרד התחבורה נעשית על פי מספר התיקופים שבוצעו באותו אמצעי תחבורה. פרשנותו של בית משפט קמא לפיה אין נפקות לתיקוף מקום בו שילם הנוסע עבור הנסיעה באמצעות כרטיס שנתי, חותרת תחת המסד עליו בנויה מערכת התחבורה המשולבת בירושלים וכך חוטאת לתכלית החוק. **שלישית**, שגה בית המשפט עת התעלם מן העובדה שהימנעות פקידי הרכבת מלהטיל חיוב מוגדל על נוסעים המחזיקים כרטיס שנתי, תגרום לתת-הרתעה, ולנוסעים המחזיקים כרטיסים מעין אלו לא יהיה כל תמריץ לתקף את כרטיס הנסיעה שבידם. **רביעית**, למרות שעוד קודם להגשת התביעה, ביטלה המבקשת את דרישות החיוב המוגדל שנמסרו למשיב, מצא בית המשפט לפסוק למשיב פיצוי בגין "עוגמת נפש".

7. מנגד טוען המשיב בתגובתו כי דין הבקשה להידחות. נטען כי מטרת הבקשה היא להרתיע את כלל לקוחותיה של המבקשת מפני פנייה לערכאות. עוד נטען כי פסק הדין אינו מגלה טעות משפטית או עובדתית גלויה על פניה ולפיכך אין ליתן למבקשת רשות ערעור. לגופו של עניין נטען, כי הליך מתן הדו"חות גרם למשיב לעוגמת נפש המצדיקה לכל הפחות את הפיצוי שפסק לטובתו בית משפט קמא, וזאת משתי סיבות: **ראשית**, מתן הדו"חות על ידי פקחי המבקשת הוא סיטואציה שאינה נעימה למקבל הדו"ח, אף אם הדוח בוטל בשלב מאוחר יותר, וזאת כיוון שהדו"ח ניתן במקום ציבורי ומקבל הדו"ח נחזה כמי שנתפס בקלקלתו. **שנית**, הדבר מאלץ את מקבל הדוח לכתובת מכתבים ולהגשת בקשות, דבר הכרוך בביטול זמן ולעיתים אף בעגמת נפש. בענייננו, כך נטען, מצא המשיב את עצמו מוקף בפקחים שאיימו להזמין משטרה אם לא יענה לדרישותיהם, ואף חריומו את כרטיס הרב קו שלו, וזאת בניגוד לדין וללא כל סמכות. מעשים אלו מהווים אלימות של פקחי הרכבת כלפי המשיב, ומכל מקום מדובר בסיטואציה הפוגעת באופן בוטה בחירותו הבסיסית של המשיב.

דין והכרעה

8. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתגובת המשיב, החלטתי לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות והוגש ערעור לפי הרשות שניתנה. דין הערעור להתקבל.

PsakDin®

אתר המשפט הישראלי

9. סעיף 16 לפקודת מסילות הברזל [נוסח חדש], תשל"ב-1972, בהתאמות הנדרשות לעניין מסילת ברזל מקומית כפי שנקבעו בסעיף 46ב(1) לפקודה, קובע את חובתו של אדם הנוסע ברכבת המקומית, לרכוש כרטיס נסיעה ולהעביר את הכרטיס במתקן המיועד לכך לפני תחילת הנסיעה ("תיקוף" הכרטיס):

"(א) לא ייכנס אדם, לשם נסיעה, אל קרון המשמש במסילה, אלא אם שילם מראש את דמי נסיעתו וקיבל כרטיס המציין את הפרטים כפי שאישר המנהל.

(ב) הנוסע במסילת ברזל מקומית יעביר, לפני תחילת הנסיעה או בתכוף לאחר תחילתה, את הכרטיס כאמור בסעיף קטן (א) במיתקן המיועד לכך.

(ג) הנוסע יציג לפי הדרישה את כרטיסו לאחר שהועבר במיתקן בהתאם להוראות סעיף קטן (ב) לפני כל פקיד רכבת שהוסמך כדין לבקר כרטיסים, וימסור לפי הדרישה את הכרטיס לפקיד רכבת שהוסמך כדין לאסוף כרטיסים".

נוסע שהפר את חובת התיקוף, חייב בתשלום "חיוב מוגדל" כמפורט בסעיף 17א לפקודה:

"הנוסע ללא כרטיס, או שאינו מציג או מוסר את כרטיסו כאמור בסעיף 16, חייב לשלם את דמי הנסיעה בעד המרחק שנסע בתוספת פיצוי כספי שקבע השר בתקנות ובלבד שלא יעלה על 250 שקלים חדשים או על סכום גבוה יותר שקבע השר, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת..." (ור' גם תקנות מסילות הברזל (דרישה לתשלום חיוב מוגדל לנוסע ברכבת מקומית), תשע"א-2011).

מהוראות אלה עולה, כי חובתו של נוסע ברכבת הקלה להעביר את הכרטיס שרכש, לפני תחילת הנסיעה או בתכוף לאחר תחילתה, במיתקן המיועד לכך, וכי אין די ברכישת כרטיס הנסיעה. אי העברת הכרטיס כאמור, מקימה חובת תשלום חיוב מוגדל. יודגש כי עצם התשלום בגין כרטיס נסיעה (בין אם חד פעמי ובין אם תקופתי) אינה פוטרת מן החובה ל"תקוף" הכרטיס.

10. להשלמת התמונה הנורמטיבית הדרושה לענייננו יצוין, כי ביום 12.11.12, לאחר האירועים נשוא התביעה, התקבל חוק לתיקון פקודת מסילות הברזל (מס' 7), התשע"ג-2012, בו הוסף ס' 46ב1 לפקודה, הקובע הסדרי השגה וערר על הטלת חיוב מוגדל. לפי הוראה זו, נוסע שקיבל דרישה לתשלום חיוב מוגדל יהיה רשאי להגיש, תוך 30 ימים מיום קבלתה, השגה לבעל היתר ההפעלה הנוגע בדבר. ההחלטה בהשגה תהיה מנומקת ובכתב, והנוסע יהיה רשאי לערור עליה לוועדת ערר (ראה גם תקנות מסילות הברזל (הוראות לעניין השגה על דרישה לתשלום), תשע"ג-2013).

11. בענייננו, אין חולק כי המשיב נסע ברכבת הקלה בשני המקרים הרלוונטיים מבלי שכרטיסו הועבר כנדרש במתקן התיקוף בתכוף לאחר תחילת הנסיעה. לפיכך, היה זה בסמכותם של פקחי הרכבת ליתן למשיב דרישות לחיוב מוגדל בשני המקרים, גם אם כרטיס נסיעתו אכן שולם. המשיב טען בתביעתו כי לא "תיקף" את כרטיסו מטעמים שאינם תלויים בו, זאת בשל צפיפות בקרון הרכבת שלא אפשרה גישה למתקן התיקוף במקרה הראשון, ובשל תקלה במתקן התיקוף במקרה השני. עוד טען כי טענותיו אלה לא נבחנו כראוי ע"י פקחי הרכבת. בית משפט קמא קיבל טענותיו אלה וביסס את פסק דינו על העדר "הליך ראוי" לבחינת השגותיו של המשיב על החיובים המוגדלים שהוטלו עליו. אלא שבענייננו לא ניתן היה לבסס את הפיצוי בו זוכה המשיב על מסד זה. זאת, אף מבלי להידרש לקביעותיו של בית משפט קמא, המעלות קשיים לא מעטים, לגופן. בענייננו, לא היה חולק בין הצדדים כי המשיב פנה למבקשת בכתב, פירט את טענותיו וביקש את ביטול הדו"חות, וכי לבסוף בוטלו הדו"חות עוד בטרם

PsakDin®

אתר המשפט הישראלי

הוגשה התביעה. מכאן עולה, כי גם בהעדר הליך השגה מעוגן בחוק, קיימה המבקשת הליכי השגה, והמשיב אף נקט בהם בפועל. תוצאת השגתו היתה ביטול החיובים המוגדלים שהוטלו עליו. נוכח עובדות אלה, לא היה כל צורך להידרש לשאלות להן נדרש בית משפט קמא, שכן טענות המשיב היו מובילות, לכל היותר, לביטול הקנסות. בענייננו, בוטלו הקנסות, כאמור, עוד בטרם הגשת התביעה.

12. משבוטלו הקנסות, ביסס המשיב את תביעתו על טענותיו כי הפקחים נהגו עמו "בברוטאליות", וכי "הפקחים הפגינו... אלימות ואטימות ברוטאלית". בגין כך טען לנזקים "בשל הפגיעה בשמו, ביזויו והשפלתו כאמור, ובגין עוגמת הנפש, הסבל והטרדה היתרה שנגרמה לו". אלא שבעת הדיון שנתקיים בבית המשפט לא חזר המשיב על טענותיו אלה, ולא הוכיח כי הושפל או בוצה מעבר לעצם מתן הדו"חות. גם פסק הדין שניתן איננו מבוסס על טענות אלה. למותר לציין כי דו"ח על אי תיקוף כרטיס, שניתן כדין, איננו יכול, כשלעצמו, להקים עילה לפיצוי בגין נזק לא ממוני. גם אם נגרמה למשיב עוגמת נפש בשל מתן הדו"ח, ויתכן שכך הדבר, אין הדבר מקים עילת תביעה בת פיצוי.

13. יצוין לענין זה כי בתגובתו לבקשה טען המשיב, לראשונה, כי מצא את עצמו מוקף בפקידי רכבת שאיימו להזמין משטרה אם לא יענה לדרישותיהם, ואף החרימו את כרטיס הרב קו שלו. כמו כן הוסיף וטען כי פקיד הרכבת פעל ללא סמכות. טענות אלו לא נטענו בכתב התביעה, וכאמור לא הוכחו, ואין מקום לדון בהם לראשונה בערכאת הערעור.

14. לאור כל האמור לעיל, הנני מורה על ביטול פסק הדין של בית משפט קמא ועל דחיית תביעתו של המשיב.

לפנים משורת הדין, לא יוטלו הוצאות על המשיב.

העירבון, ככל שהופקד, יוחזר למבקשת.

מזכירות בית המשפטתמציא החלטה זו לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, י"ד אב תשע"ג, 21 יולי 2013, בהעדר הצדדים.